
Úmluva o právech dítěte

Rozeslání: všeobecné
4. srpna 2011
Originál: anglicky

Výbor pro práva dítěte
Padesáté sedmé zasedání
30. květen-17. červen 2011

Přezkoumání zpráv předložených Státy v souladu s čl. 44 Úmluvy

Závěrečná doporučení: Česká republika

1. Výbor přezkoumal konsolidovanou třetí a čtvrtou pravidelnou zprávu České republiky (CRC/C/CZE/3-4) na své 1616. a 1617. schůzi (viz CRC/C/SR1616 a 1617), jež se konaly dne 31. května 2011, a přijal na své 1639. schůzi, konané dne 17. června 2011, následující závěrečná doporučení.

I. Úvod

2. Výbor vítá předloženou konsolidovanou třetí a čtvrtou pravidelnou zprávu, jakož i písemné odpovědi na jeho seznam problémů (CRC/C/CZE/Q/3-4/Add.1), a oceňuje konstruktivní dialog s vícesektorovou delegací Státu.

3. Výbor upozorňuje smluvní stranu, že tato závěrečná doporučení musí být zvažována současně se závěrečnými doporučeními k počáteční zprávě Státu na základě Opčního protokolu o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (CRC/C/OPAC/CZE/CO/1), přijaté dne 2. června 2006.

II. Přijatá následná opatření a pokrok dosažený účastnickým státem

4. Výbor vítá jako pozitivní přijetí následujících legislativních, institucionálních, politických a jiných opatření:

(a) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jenž zvýšil standard trestněprávní ochrany dětí před zneužíváním, vykořisťováním, zanedbáváním a obchodováním s nimi, a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2010;

(b) Zákon č. 427/2010 Sb. týkající se slučování rodin, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(c) Zákon č. 52/2009 Sb., kterým se mění Zákon č. 141/1961 Sb., pravidla trestního řízení (Trestní řád), týkající se obětí zločinů vyžadujících mimořádnou ochranu, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

(d) Národní akční plán inkluzivního vzdělávání, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(e) Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech, jenž nabyl účinnosti v roce 2010;

(f) Usnesení č. 883 o Národním akčním plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti pro léta 2009-2011, jež nabylo účinnosti v roce 2009;

(g) Národní akční plán realizace Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice pro léta 2009-2010, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

(h) Akční plán realizace koncepce včasné péče, jenž nabyl účinnosti v roce 2009;

5. Výbor rovněž vítá ratifikaci nebo podepsání následujících dokumentů:

(a) Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie, jenž byl podepsán v lednu 2005.

(b) Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, jež vstoupila v platnost v září 2009;

(c) Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, jež vstoupila v platnost dne 1. března 2007;

III. Hlavní oblasti zájmu a doporučení

A. Obecná prováděcí opatření pro realizaci (čl. 4, 42 a 44, odst. 6 Úmluvy)

Předchozí doporučení Výboru

6. Výbor vítá úsilí smluvní strany o realizaci předchozích závěrečných doporučení Výboru přijatých v březnu 2003 (CRC/C/C/15/Add.201), po přezkoumání druhé pravidelné zprávy Státu. Nicméně Výbor s politováním konstatuje, že mnoho z jeho připomínek a doporučení bylo řešeno nedostatečně nebo jen částečně.

7. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala veškerá nezbytná opatření za účelem uplatnění těch doporučení ze závěrečné zprávy, a doporučení k druhé zprávě, jež dosud nebyla realizována, nebo nebyla realizována dostatečně, zvláště doporučení týkajících se vytvoření národního akčního plánu; ustavení nezávislého orgánu pro dohled nad realizací Úmluvy; shromažďování dat a úplného zohlednění práva na nediskriminaci.

Výhrady

8. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana vyvíjí úsilí o novelizaci občanského zákoníku, aby obsahoval zvláštní ustanovení o právu dítěte znát své biologické rodiče, jakož i zachovat svou identitu, je i nadále znepokojen pokračující výhradou smluvní strany vůči tomuto článku Úmluvy.

9. Ve smyslu Vídeňské deklarace a Akčního plánu Světové konference o lidských právech z roku 1993 (A/CONF.157/23), Výbor doporučuje smluvní straně, aby zvážila stažení výhrady k čl. 7 odst. (1) Úmluvy.

Právní předpisy

10. Zatímco Výbor vítá novelu č. 134/2006 Sb. zákona o sociálně-právní ochraně dětí v ČR (zákon č. 359/1999 Sb.), je znepokojen tím, že dosud nedošlo ke komplexnímu přezkoumání veškeré příslušné legislativy, za účelem zajištění dětem zákonného statutu jako držitelů práv a zajištění úplné kompatibility národního práva s Úmluvou. Kromě toho je Výbor znepokojen tím, že soudy a správní orgány se zřídkakdy dovolávají nebo přímo vymáhají ustanovení Úmluvy.

11. Výbor doporučuje smluvní straně, aby provedla komplexní přezkoumání veškeré své legislativy a přijala veškerá opatření nezbytná pro zajištění úplné aplikace Úmluvy v jeho právním systému.

Koordinace

12. Zatímco Výbor bere na vědomí, že Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV) bylo pověřeno, aby zajistilo koordinaci implementace Úmluvy, Výbor zůstává znepokojen skutečností, že koordinace mezi různými ministerstvy, odbory a institucemi zabývajícími se právy dětí na národní, regionální a úrovni obcí je nedostatečná.

13. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zajistila přijetí opatření za účelem vytvoření účinného mechanismu nebo podstatného posílení svého stávajícího mechanismu Ministerstva práce a sociálních věcí, zaměřeného na koordinaci politik práv dítěte všech příslušných orgánů a institucí na všech úrovních. V této souvislosti Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zajistila nezbytné lidské, technické a finanční zdroje pro realizaci komplexní, ucelené a důsledné politiky práv dítěte na národní, regionální i úrovni obcí.

Národní akční plán

14. Zatímco Výbor bere na vědomí vytvoření mezioborové koordinační skupiny pro přípravu Národního akčního plánu implementace Úmluvy, je znepokojen tím, že komplexní národní plán realizace musí být teprve vytvořen, a že sektorální přístup smluvní strany k Úmluvě vede k roztržitosti její implementace.

15. Výbor doporučuje smluvní straně, aby zpracovala komplexní Národní akční plán realizace práv dítěte a přidělil konkrétní lidské, technické a finanční zdroje pro jeho úplnou realizaci. V této souvislosti Výbor doporučuje smluvní straně, aby zajistila, že její Národní akční plán pro děti:

- (a) je založen na právech dítěte a tvoří nedílnou součást plánování rozvoje;
- (b) bude realizován a učiněn funkčním mimo jiné příslušnými právními předpisy;

- (c) **vymezí konkrétní záměry, cíle, indikátory a časové harmonogramy a bude zahrnovat monitorovací mechanismus pro vyhodnocení pokroku realizace a identifikaci případných nedostatků plnění;**
- (d) **usnadní větší účast všech příslušných partnerů, včetně občanské společnosti a dětí samotných;**
- (e) **usnadní důsledný a konzistentní přístup k Úmluvě všem orgánům a institucím smluvní strany**
- (f) **vezme v potaz zásady a ustanovení Úmluvy, k ní přijatých opčních protokolů, jakož i Akčního plánu z roku 2002 nazvaného „Svět vhodný pro děti“, a revidované deklarace „Svět vhodný pro děti + 5“ z roku 2007.**

Nezávislý monitoring

16. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana vyvinula počáteční úsilí za účelem ustavení nezávislého dětského ombudsmana, s politováním konstatuje, že smluvní strana dosud nerealizovala jeho předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst. 17) o zřízení nezávislého orgánu monitorujícího realizaci Úmluvy a pro citlivé šetření jednotlivých stížností dětí. Dále je Výbor znepokojen tím, že ačkoli veřejný ochránce práv může obdržet stížnosti od dětí, není dostatečně vybaven finančními, technickými prostředky a lidskými zdroji, aby mohl účinně plnit tuto funkci.

17. **Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst. 17) adresované smluvní straně, aby zcela zohlednila obecný komentář Výboru č. 2 týkající se role národních institucí pro lidská práva, a zřídil nezávislý orgán pro monitoring implementace Úmluvy, včetně citlivého šetření jednotlivých stížností dětí. Výbor rovněž vyzývá smluvní stranu, aby zajistila, že veřejnému ochránci lidských práv budou poskytnuty veškeré nezbytné finanční, technické a lidské zdroje pro účinné řešení stížností, které obdrží od dětí.**

Přidělení prostředků

18. Výbor s politováním konstatuje, že jeho předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst.19) týkající se přidělení prostředků nebylo dostatečně zohledněno. Výbor zůstává znepokojen tím, že státní rozpočet i nadále postrádá přidělení prostředků, jež jsou jasně a výhradně určeny pro realizaci všech práv dítěte vyplývajících z Úmluvy.

19. **Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zvážila novelizaci zákona o státním rozpočtu, za účelem realizace čl. 4 Úmluvy, ve smyslu čl. 3 a 6 Úmluvy, aby bylo zajištěno vyčlenění prostředků ze státního rozpočtu, jež jsou přidělovány na realizaci všech práv a v maximální možné míře všech zdrojů, tedy přidělovány transparentním způsobem pro realizaci ekonomických, sociálních a kulturních práv dítěte. Výbor dále vybízí smluvní stranu, aby jasně stanovila každý rok své priority týkající se agendy práv dítěte, zvláště na marginalizované skupiny, a určil přidělení prostředků z rozpočtu vynakládaných na děti na národní i místní úrovni, s cílem vyhodnocení dopadu výdajů na děti a efektivního využití prostředků. V této souvislosti smluvní strana musí přihlídnout k doporučením Výboru ze dne všeobecné debaty konaného 21. září 2007 pod názvem „Zdroje pro práva dítěte – odpovědnost Států.“**

Shromažďování dat

20. Výbor opakuje své obavy (CRC/C/15/Add.201, odst 21), potřeby ze strany smluvní strany posílit systém sběru dat s ohledem na to, že:

(a) data shromažďovaná různými ministerstvy dostatečně nepokrývají všechny oblasti Úmluvy, zvláště ohledně dětí se zdravotním postižením, dětí z etnických menšin a dětí ze zranitelných a znevýhodněných skupin;

(b) data, týkající se dětí, nejsou využívána účinným způsobem, tak, aby bylo možné vyhodnotit dosažený pokrok, jako podklad pro utváření politik v oblasti zajištění práv dítěte.

Kromě toho je Výbor znepokojen tím, že neexistují vhodné metody identifikace příslušnosti osob k romské menšině, s cílem shromažďování dat za účelem umožnění naplňování jejich práv.

21. Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201, odst. 21) a vyzývá smluvní stranu, aby:

(a) posílila a centralizovala mechanismus integrace a analýzy systematického členění dat o všech dětech do 18 let na všechny oblasti pokryté Úmluvou, se zvláštním důrazem na ohrožené osoby, včetně dětí z etnických menšin; dětí z ekonomicky znevýhodněných domácností; dětí žijících ve venkovských oblastech; dětí v náhradní péči; dětí se zdravotním postižením a dětí vyžadujících zvláštní ochranu, např. pracujících dětí; dětí, jež byly sexuálně zneužívány, a se kterými bylo obchodováno; a

(b) účinně využívala těchto indikátorů a dat při tvorbě a vyhodnocování legislativy, politik a programů implementace, vyčlenění zdrojů a monitoringu Úmluvy.

Dále Výbor vyzývá smluvní stranu, aby stanovila jasnou metodu identifikace romské menšiny v rámci shromažďování dat, aby usnadnil transparentnost a účinnost utváření politik, a v této souvislosti aby zajistil, že tato identifikace bude doplněna přiměřenými podpůrnými a ochrannými mechanismy, za účelem prevence diskriminačního zneužívání takových dat.

Šíření informací a zvyšování informovanosti

22. Výbor je znepokojen tím, že všeobecná informovanost o Úmluvě zůstává nízká a že neexistuje žádné konkrétní zahrnutí Úmluvy do školních osnov pro děti.

23. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala opatření za účelem zvýšení informovanosti veřejnosti o Úmluvě, včetně mimo jiné, masových médií, a zavedení výuky o Úmluvě do školních osnov jako zvláštního předmětu na školách.

Vzdělávání

24. Zatímco Výbor vítá iniciativy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, jakož i Justiční akademie, zaměřené na školení policistů, lékařů a státních

zaměstnanců v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, včetně příslušníků soudního systému, je výbor znepokojen tím, že neexistují žádné systematické průběžné vzdělávací programy o lidských právech, včetně práv dětí, pro všechny odborníky pracující pro děti a s dětmi.

25. Výbor doporučuje smluvní straně, aby vytvořila systematické průběžné vzdělávací programy o lidských právech, včetně práv dětí, pro všechny odborníky pracující pro děti a s dětmi.

Spolupráce s občanskou společností

26. Výbor bere na vědomí možnosti občanské společnosti účastnit se realizace práv dítěte v účastnickém státě. Avšak je znepokojen tím, že neexistuje žádný důsledný, včasný a transparentní systém udělování grantů a dotací příslušným organizacím občanské společnosti. Výbor je dále znepokojen tím, že současný systém neumožňuje dostatečný dialog s občanskou společností o problémech zdrojů, politik a priorit týkajících se dětí.

27. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby posílila svou spolupráci s občanskou společností a vytvořila transparentní systém umožňující a zohledňující dialog s občanskou společností a udělování grantů a dotací pro organizace občanské společnosti, jež napomáhají realizaci Úmluvy a účastní se utváření politik týkajících se práv dítěte. V této souvislosti Výbor upozorňuje smluvní stranu na obecný komentář č. 5 (CRC/GC/2003/5 odst. 56 až 59) k Všeobecným opatřením zaměřeným na realizaci Úmluvy o právech dítěte.

Mezinárodní spolupráce

28. S ohledem ke čl. 4 Úmluvy, Výbor bere na vědomí přínos smluvní strany k úsilí o mezinárodní spolupráci, zvláště ohledně mírové operace OSN a bilaterálních a multilaterálních humanitárních opatření. Nicméně konstatuje, že současná úroveň příspěvku smluvní strany na oficiální rozvojovou pomoc (ODA) ve výši 0,12% jeho hrubého domácího příjmu (HDP) je podstatně nižší, než úroveň požadovaná v Konsensu z Monterrey Mezinárodní konference o financování pro rozvoj (2002) a v Závěrečném dokumentu Světového summitu (2005).

29. Výbor doporučuje smluvní straně, aby splnila mezinárodně uznaný cíl ODA (oficiální rozvojové pomoci) ve výši 0,7% HDP. Rovněž vyzývá smluvní stranu, aby zajistila, že realizace práv dítěte se stane prioritou mezinárodních smluv o spolupráci uzavíraných s rozvojovými zeměmi, v rámci mezinárodní bilaterální spolupráce. V tomto ohledu Výbor vyzývá smluvní stranu, aby věnovala zvláštní pozornost závěrečným doporučením Výboru týkajícím se partnerských zemí. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby vzala na vědomí doporučení Výboru vyplývající ze dne všeobecné debaty konaného v roce 2007 nazvané „Zdroje pro práva dítěte – odpovědnost Států“.

B. Všeobecné zásady (čl. 2, 3, 6 a 12 Úmluvy)

Zákaz diskriminace

30. Výbor vítá, že si je smluvní strana vědoma vážnosti diskriminace, které čelí romské obyvatelstvo na jeho území, a rovněž vítá její různé informační kampaně a projekty, jež informují o zákazu diskriminace. Avšak Výbor je hluboce znepokojen tím, že navzdory jeho

předchozím doporučením (CRC/C/15/Add. 201, odst. 29, 30, 55 a 68) a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva z roku 2007 v případě *D.H. a ostatní vs. Česká republika* i nadále existují vážné a rozšířené problémy diskriminace, zvláště vůči romským dětem, včetně systematické nezákonné segregace dětí romského původu z mainstreamového vzdělávání. Výbor rovněž s politováním konstatuje, že ačkoli smluvní strana implementovala antidiskriminační zákon v souladu s právem Evropské unie (směrnice Evropského společenství č. 2000/43/ES a 2000/78/ES) a zavázala se k plnění Štrasburské deklarace o Romech (2010) a Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkajícího se politik pro Romy anebo kočovníky v Evropě, dosud účinně neimplementovala komplexní národní plán prevence rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a intolerance, v souladu s Durbanskou deklarací a akčním plánem.

31. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby urychleně přijala veškerá nezbytná opatření pro zajištění účinného zrušení jakýchkoli a veškerých forem segregace dětí romského původu, zvláště diskriminačních praktik vůči nim ve vzdělávacím systému, poskytování základních služeb a bydlení, v souladu s jejími závazky vyplývajícími ze Štrasburské deklarace o Romech (2010) a v souladu s Doporučením Výboru ministrů Rady Evropy týkajícím se politik pro Romy anebo kočovníky v Evropě. Výbor dále vyzývá smluvní stranu, aby skutečně přijala komplexní národní akční plán prevence rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a intolerance, s přihlédnutím k veškerým příslušným ustanovením Durbanské deklarace a akčního programu, se zvláštním důrazem na čl. 2 Úmluvy.

Nejlepší zájem dítěte

32. Výbor oceňuje ujištění smluvní strany během dialogu s Výborem, že v různých programech aplikuje zásadu nejlepšího zájmu dítěte, zejména v Národním akčním plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti (2009) a Národním akčním plánu inkluzivního vzdělávání (2010). Avšak Výbor je znepokojen přetrvávajícím nezpracováním principu nejlepšího zájmu dítěte do většiny právních předpisů týkajících se dětí, jakož i do soudních a správních rozhodnutí a politik a programů týkajících se dětí.

33. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zvýšila své úsilí o zajištění přiměřené integrace a důsledné aplikace principu nejlepšího zájmu dítěte v legislativních, správních a soudních řízeních, jakož i ve všech politikách, programech a projektech, které se týkají dětí a majících dopady na děti. Právní odůvodnění všech soudních a správních rozhodnutí musí rovněž vycházet z tohoto principu.

Respektování názorů dítěte

34. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana částečně implementovala právo dítěte, aby bylo přihlíženo k jeho názorům, mj. v občanském soudním řádu a ve školském zákoně, je znepokojena tím, že je velmi rozšířené tradiční vnímání dětí jako objektů a nikoli jako subjektů práv. V této souvislosti je Výbor znepokojen tím, že ne všechna soudní a správní řízení, včetně řízení o přiznání mezinárodní ochrany, umožňují přímé vyslechnutí názorů dítěte, nezávisle na jeho právním zástupci nebo opatrovníku. Dále je Výbor znepokojen tím, že v praxi není přihlíženo k názorům dítěte ve věcech jako je svěření dítěte do péče anebo odebrání dítěte z existujícího rodinného prostředí.

35. Zatímco Výbor vítá školský zákon přijatý účastnickým státem (zákon č. 561/2004 Sb.), zůstává znepokojen tím, že návrh zákona o dětech a mládeži dosud nebyl přijat, což vede k tomu, že respektování názorů dítěte zůstává legislativně neupraveno nebo není dostatečně dodržováno v praxi. Dále, přestože Výbor oceňuje existenci školních rad a jiných studentských orgánů, je znepokojen tím, zda je přirozeně přihlíženo k názorům dětí na těchto fórech. Výbor je rovněž znepokojen tím, že smluvní strana nemá iniciativy zaměřené na vytváření systémů zohledňujících názory dětí ve všech rozhodnutích, která se jich týkají.

36. Výbor opakuje své doporučení (CRC/C/15/Add.201) smluvní straně, aby zavedla komplexní právní úpravu práva dítěte být slyšeno, jež by platila pro soudy, správní orgány, instituce, školy, výchovné ústavy a rodiny v záležitostech týkajících se dětí a zaručovala právo odvolání proti takovým rozhodnutím, v souladu s čl. 12 Úmluvy. Dále je třeba posílit osvětové a vzdělávací programy pro realizaci těchto zásad, aby se změnilo tradiční vnímání dětí jako objektů a nikoli subjektů práv. Výbor rovněž doporučuje smluvní straně, aby přijala opatření umožňující přímé vyslechnutí názorů dítěte ve všech řízeních týkajících se dětí, a v souvislosti s tím, aby poskytla přiměřené záruky a mechanismy zajišťující účinnou realizaci takové participace dítěte zamezující jeho manipulaci nebo zastrasování. Výbor dále doporučuje vytvoření systémů zohledňujících názory dítěte v politických diskusích a rozhodnutích, která se jich týkají. V této souvislosti Výbor upozorňuje smluvní stranu na obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12) k právu dítěte být slyšeno.

C. Občanská práva a svobody (čl. 7, 8, 13–17, 19 a 37(a) Úmluvy

Jméno a státní příslušnost

37. Výbor bere na vědomí opatření přijatá účastnickým státem za účelem zaručení práva dítěte získat státní občanství při narození, avšak zůstává znepokojen situací nezletilých žadatelů v České republice bez státního občanství, jejichž žádosti o státní občanství jsou vyřizovány po dlouhou dobu. Kromě toho, zatímco Výbor bere na vědomí, že §§ 740 a 786 návrhu nového občanského zákoníku smluvní strany stanovují právo dítěte popřít otcovství svého registrovaného otce a mít přístup ke spisu o adopci po dosažení zletilosti, je znepokojen tím, že byla přijata nedostatečná opatření zajišťující pro všechny děti právo znát své rodiče a být v jejich péči.

38. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění urychleného udělení státního občanství všem dětem narozeným na jeho území. V této souvislosti Výbor připomíná ustanovení Úmluvy o omezení počtu osob bez státní příslušnosti z roku 1961, jež stanovuje, že výsledkem rozhodnutí o žádostech o občanství, trvalý pobyt nebo podobný status rodičů dítěte narozeného na daném území nesmí být dotčeno právo dítěte získat státní občanství smluvní strany, ve kterém by toto dítě jinak bylo bez státní příslušnosti. Výbor rovněž vyzývá smluvní stranu, aby přijala veškerá opatření nezbytná pro zajištění práva všech dětí znát od narození, a v co největší možné míře své rodiče a být v jejich péči.

Tělesné tresty

39. Zatímco Výbor bere na vědomí, že jsou zakázány tělesné tresty dětí ve péči veřejných institucí, je znepokojen tím, že dosud neexistují právní předpisy, které explicitně zakazují tělesné tresty dětí ve všech prostředích, včetně rodiny. Výbor je rovněž znepokojen

skutečností, že podle průzkumů prováděných účastnickým státem velká většina občanů České republiky vyjádřila souhlas s tělesnými tresty při výchově dítěte.

40. Výbor naléhá na smluvní stranu, aby čelila široce rozšířené toleranci vůči tělesným trestům, mj. formou osvětových a vzdělávacích programů pro veřejnost, s cílem podpořit používání alternativních disciplinárních opatření v souladu s vlastní důstojností dítěte, a v této souvislosti zajistila zákaz tělesných trestů ve všech prostředích, včetně rodiny.

Následný postup na základě Studie OSN o násilí na dětech

41. Výbor vítá, že se smluvní strana připojila k iniciativám Rady Evropy a OSN zaměřeným na prevenci a zákaz tělesného trestání dětí a vytvořil Národní strategii prevence násilí na dětech na období 2008–2018, jakož i doprovodný Národní akční plán (2009–2010).

42. Aby byly dále posíleny současné iniciativy smluvní strany, Výbor doporučuje, aby tato nadále:

(a) upřednostňovala zrušení všech forem násilí na dětech a zajistila realizaci doporučení Studie OSN o násilí na dětech (A/61/299), s přihlédnutím k výsledkům a doporučením regionální konzultace pro Evropu a Střední Asii, konané ve dnech 5. až 7. července 2005 v Lublani, věnujíc zvláštní pozornost genderové problematice;

(b) poskytla informace týkající se realizace doporučení shora uvedené studie v její příští pravidelné zprávě smluvní strany, zvláště doporučení, na která upozorňuje zvláštní zástupce generálního tajemníka ohledně násilí na dětech, a to informací o:

(i) vytvoření národní komplexní strategie prevence a potírání všech forem násilí na dětech ve všech účastnických státech;

(ii) zavedení explicitního zákazu národním právem ohledně všech forem násilí na dětech ve všech prostředích; a

(iii) konsolidaci národního systému sběru dat, jejich analýz a šíření, a oblastí výzkumu týkajícího se násilí na dětech.

(c) spolupracovala se zvláštním zástupcem generálního tajemníka ohledně násilí na dětech a obracela se o technickou pomoc, mj. k UNICEF, Úřadu Vysoké komisařky pro lidská práva (OHCHR), Světové zdravotnické organizace (WHO), Mezinárodní organizace práce (ILO), Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu (UNESCO), Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Úřadu OSN proti drogám a zločinu (UNODC), jakož i partnerským nevládním organizacím.

D. Rodinné prostředí a alternativní péče (čl. 5, 18 (par. 1-2), 9-11, 19-21, 25, 27 (par. 4) a 39 Úmluvy)

Rodinné prostředí

43. Zatímco Výbor vítá novelu (zákon č. 427/2010 Sb.) zákona o pobytu cizinců (zákon č. 326/1999 Sb.), jež umožňuje sjednocování rodin cizinců, kterým byl udělen azyl nebo subsidiární forma ochrany, a zatímco bere na vědomí jako pozitivní zvýšení pomoci poskytované rodinám ze zranitelných socioekonomických skupin od přijetí novely (zákon č. 134/2006 Sb.) zákona o sociálně-právní ochraně dětí (zákon č. 359/1999 Sb.), zůstává znepokojen tím, že úroveň socioekonomické podpory pro rodiny je nízká, a tím, že pomoc poskytovaná rodinám ze zvláště zranitelných skupin je nedostatečná. Zatímco Výbor oceňuje úsilí vynaložené účastnickým státem na zajištění rozvoje prvotní vazby mezi matkou a dítětem formou poskytování dlouhodobé mateřské dovolené v délce trvání maximálně čtyři roky, vyjadřuje své znepokojení nad nedostatečnou přípravou na rodičovství a absencí služeb poskytovaných rodinám s malými dětmi.

44. Výbor doporučuje smluvní straně, aby provedla opatření, která zajistí, že rodinám ze zranitelných socioekonomických skupin budou poskytovány nezbytné finanční zdroje a sociální podpora, aby všichni rodiče mohli realizovat svou primární odpovědnost za své děti, a aby všechny děti mohly v co nejvyšší možné míře požívat naplnění svých práv. Výbor rovněž doporučuje smluvní straně, aby zajistila nezbytné služby pro rodiče a malé děti, zvláště ze znevýhodněných skupin, aby bylo zamezeno vývojovému opoždění dětí v situacích, kdy jsou tyto zvláště zranitelné.

V této souvislosti Výbor upozorňuje smluvní stranu na Sdělení Evropské komise o vzdělávání a péči v raném dětství: Zajištění co nejlepšího startu do života pro všechny naše děti (COM (2011) 66).

Děti zbavené rodinného prostředí

45. Výbor vítá novelu zákona o sociálněprávní ochraně, jež vstoupí v účinnost v roce 2012, a která upřednostní používání evropského financování pro deinstitucionalizaci péče o děti, a která přinese posílení pěstounské péče namísto ústavní péče. Výbor rovněž bere na vědomí jako pozitivní další zamýšlená opatření, například zlepšení školení pro sociální pracovníky odpovědné za jednotlivé případy a povinné navrhování a vyhodnocování případů a individuálních strategií pro každou rodinu. Avšak Výbor je znepokojen rozšířeným akceptováním ústavní péče jako primární alternativy pro rodinné prostředí. Kromě toho je Výbor znepokojen:

(a) absencí preventivní služby a kritérii přijetí do ústavní péče, což vede k tomu, že velké množství dětí, zvláště dětí se zdravotním postižením anebo romského původu, je umístováno do péče mimo domov, zvláště do ústavní péče, přičemž ve většině těchto případů je hlavním důvodem jejich umístění materiální a finanční situace rodiny;

(b) existencí nedostatečných komunitních služeb rodinného typu a pěstounské péče, aby bylo vyloučeno umístování dětí do ústavů;

(c) absencí centrálního mechanismu:

(i) upravujícího poskytovatele ústavní péče, nebo

(ii) koordinujícího plánování a poskytování ústavní péče, což vede k nedůsledným standardům poskytované péče;

(d) nízkým standardem zařízení, jakož i nízkým počtem a úrovní vzdělávání personálu mnoha poskytovatelů ústavní péče;

(e) dlouhou dobou, po kterou děti zůstávají v ústavní péči, přičemž většina těchto dětí opouští ústavní péči teprve po dosažení zletilosti;

(f) nedostatečným úsilím, k tomu, aby děti mohly udržovat kontakty se svými rodiči, za účelem jejich znovuzачlenění do rodiny;

(g) tím, že přepokládané plány zlepšení systému náhradní péče mají takové realizační časové rámce, že mnoho změn vstoupí v účinnost nejdříve v roce 2012 nebo 2013.

46. Výbor upozorňuje na Směrnici o alternativní péči o děti, obsaženou v usnesení Valného shromáždění č. 64/142 přijatém dne 20. listopadu 2009, a vyzývá smluvní stranu, aby urychleně formulovala komplexní národní politiku deinstitucionalizace péče o děti, zvláště:

(a) aby vytvořila komplexní hodnocení rodinné situace, preventivní služby, kritéria přijetí a strategie snížení počtu dětí žijících v ústavní péči, a aby zajistila, že umístování dětí do ústavů bude používáno pouze jako poslední možnost a v případech jeho použití bude pravidelně monitorováno a přezkoumáváno;

(b) aby rozvíjela komunitní služby rodinného typu a pěstounskou péči za účelem vyloučení umístování dětí do ústavů;

(c) aby urychleně provedla nezbytné změny zákona o ústavní výchově a zavedla požadavek povinné registrace zařízení pro péči o dítě a postihování provozování těchto zařízení bez povolení a jednotné standardy pro veřejné a soukromé ústavy a dobrovolné domovy, včetně systému jejich pravidelné kontroly;

(d) aby urychleně zlepšila vybavení zařízení pro péči o dítě a přidělil nezbytné zdroje pro efektivní fungování a kontrolu těchto zařízení; a aby přijala opatření za účelem zvýšení počtu sociálních pracovníků a stanovil kritéria pro výběr a vzdělávání pracovníků péče o dítě; a

(e) aby zajistila včasné vytvoření plánů individuální péče o dítě od doby, kdy vstoupí do ústavu, a aby posílila politiky a metody inkluzivního vzdělávání, a v této souvislosti, aby usnadnila urychlený návrat dítěte do prostředí rodinného typu;

(f) aby podporovala a umožňovala kontakt mezi dítětem v ústavní péči a jeho rodinou, jakož i zavedla mechanismy rozšíření a stimulace znovuzачlenění dětí do jejich rodin, a;

(g) aby zajistila, že navrhovaná zlepšení systému ústavní péče se budou řídit jasným časovým harmonogramem s konkrétními termíny realizace, jež budou účinně monitorovány v pravidelných intervalech.

Adopce

47. Výbor bere na vědomí zákon o sociálněprávní ochraně dětí, je ovšem znepokojen absencí jasného, konzistentního a objektivně určeného souboru kritérií hodnocení vhodnosti dítěte k adopci.

48. Výbor doporučuje smluvní straně, aby vytvořila a realizovala soubor pokynů zpracovaných po konzultaci s odborníky a občanskou společností zabývajícími se péčí o dítě pro důsledné a objektivní hodnocení vhodnosti dětí k adopci na celém jeho území.

Zneužívání a zanedbávání

49. Výbor je vážně znepokojen programem smluvní strany zvaným „Babybox“, který je mj. porušením článků 6, 7, 8, 9 a 19 Úmluvy.

50. Výbor důrazně vyzývá smluvní stranu, aby co nejdříve přijala veškerá opatření nezbytná pro ukončení programu „Babybox“ a urychleně posílila a podpořila alternativy s přihlédnutím k povinnosti zcela dodržovat veškerá ustanovení Úmluvy. Dále Výbor vyzývá smluvní stranu, aby zvýšila své úsilí o řešení základních příčin, jež vedou k opouštění novorozenců, včetně plánovaného rodičovství a přiměřeného poradenství a sociální podpory pro neplánovaná těhotenství a prevenci rizikových těhotenství.

E. Základní ustanovení Úmluvy týkající se zdraví a sociální péče (čl. 6, 18 (par. 3), 23, 24, 26, 27 (par. 1-3))

Děti se zdravotním postižením

51. Zatímco Výbor vítá vyhlášku č. 73/2005 Sb. k provedení školského zákona, která zajišťuje integraci dětí se zdravotním postižením do škol hlavního vzdělávacího proudu, je vážně znepokojen tím, že:

(a) Prováděcí vyhláška ke školskému zákonu (2004) umožňuje školám, aby odmítly poskytnout integrované vzdělání na základě nedostatečného materiálního vybavení, což vede *de facto* k tomu, že vyloučení dětí se zdravotním postižením z škol hlavního vzdělávacího proudu pokračuje; dále je na rodičích dětí se zvláštními vzdělávacími potřebami požadováno, aby se podíleli na dalších nákladech na zajištění vzdělání jejich dítěte v běžném prostředí, čímž je toto břemeno nevhodně převáděno ze smluvní strany na rodiče, jež mají financovat vzdělání svých dětí v bezplatné veřejné škole;

(b) Současné právní předpisy brání dětem se zdravotním postižením, jež jsou mladší než jeden rok, aby získaly příspěvek na péči;

(c) Většina dětí se zdravotním postižením je umístována do ústavů, protože rodiče nejsou schopni nebo ochotni o tyto děti pečovat;

(d) Při řešení potřeb dětí se zdravotním postižením je aplikováno medicínské hledisko;

(e) Dostupnost údajů týkajících se dětí se zdravotním postižením je kvantitativně i kvalitativně omezena.

52. Výbor doporučuje smluvní straně, aby:

(a) zajistila poskytování dostatečných finančních, technických a lidských zdrojů školám, aby mohly pro děti se zdravotním postižením účinně zajistit vzdělání v hlavním vzdělávacím proudu; a aby změnila své právní předpisy a zakázal tak školám odmítat děti na základě nedostatečných materiálních zdrojů;

(b) poskytovala socioekonomickou podporu pro děti se zdravotním postižením bez ohledu na jejich věk;

(c) podporovala a umožňovala péči o děti se zdravotním postižením v rodinném prostředí zajištěním dostatečné podpory pro jejich rodiče nebo opatrovníky;

(d) přijala koncepci sociální péče, jež je v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, která řeší překážky v podobě postojů a prostředí, které brání plné, rovné a účinné účasti dětí se zdravotním postižením ve společnosti a aby příslušným způsobem vyškolila všechny odborníky pracující s dětmi nebo pro děti se zdravotním postižením;

(e) vytvořila mechanismy pro shromažďování komplexních a vyčleněných dat o dětech se zdravotním postižením a poskytla lidské, technické a finanční zdroje nezbytné pro používání těchto dat pro řízení politiky smluvní strany a programů inkluzivního vzdělávání.

Pro účely realizace shora uvedených doporučení Výbor upozorňuje smluvní stranu na články 23 a 29 Úmluvy, obecný komentář č. 9 (CRC/C/GC/9) k právům dětí se zdravotním postižením, jakož i na článek 24 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Zdraví a zdravotnictví

53. Výbor je znepokojen tím, že dětem cizinců je bráněno v přístupu k veřejnému zdravotnímu pojištění a je na nich požadováno, aby si zařídily soukromé zdravotní pojištění za podstatně vyšších nákladů. Výbor je rovněž znepokojen tím, že děti cizinců, jež trpí vážnými onemocněními, jsou často odmítány soukromými poskytovateli zdravotního pojištění, a proto nemají přístup ke zdravotním službám a péči.

54. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby přijala nezbytná opatření a legislativní úpravy za účelem zajištění poskytování zdravotní péče dětem cizinců ve stejné kvalitě a na stejné úrovni jako občanům smluvní strany.

Kojení

55. Výbor je znepokojen tím, že:

(a) počet případů výlučného kojení v ČR klesá;

(b) smluvní strana nepřijala Mezinárodní kodex marketingu náhrad mateřského mléka, a proto je široce rozšířena reklama na mléko v prášku a sponzorování zdravotníků výrobcí kojenecké výživy;

(c) Školení zdravotního personálu týkající se ochrany, propagace a podpory kojení je nedostatečné.

56. Výbor doporučuje smluvní straně, aby:

(a) zvýšila informovanost o výhodách kojení a výlučného kojení do 6 měsíců a umožnil je podporou poskytování zařízení pro kojení na pracovištích a na veřejných místech;

(b) navrhla Národní kodex marketingu náhrad mateřského mléka, s transparentními předpisy týkajícími se jeho realizace a dohledu;

(c) vyškolila zdravotní personál a učinil jej citlivým na důležitost ochrany, propagace a podpory kojení.

Zdraví mládeže

57. Zatímco Výbor vítá Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007–2017, je znepokojen vysokým počtem těhotenství a potratů mládeže, jakož i vysokým počtem sebevražd, jež představují druhou nejběžnější příčinu úmrtí mládeže ve věku 15 až 19 let. Dále Výbor vítá legislativní zákaz ČR týkající se prodeje tabákových výrobků a alkoholu osobám mladším 18 let, avšak je znepokojen tím, že neexistuje pravidelná systematická kontrola skutečného dodržování tohoto zákazu ani jeho efektivní vymáhání, což vede k rostoucí spotřebě alkoholu a tabákových výrobků u dětí.

58. Výbor doporučuje smluvní straně, aby s přihlédnutím k obecnému komentáři Výboru č. 4 (2003) ke zdraví dospívající mládeže:

(a) zvýšila úsilí o vzdělávání dospívající mládeže v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, jakož i dostupnost antikoncepce za účelem snížení počtu těhotenství mladistvých a aby vytvořila programy přístupné pro děti za účelem pomoci mladým matkám a jejich dětem;

(b) přijala další opatření za účelem řešení vysokého počtu sebevražd dospívající mládeže, včetně přidělení přiměřených lidských, technických a finančních zdrojů na podporu rozvoje důvěrného poradenství, péče a rehabilitačních zařízení citlivých na problémy mládeže;

(c) systematicky shromažďovala informace o spotřebě alkoholu a tabákových výrobků mezi dětmi;

(d) přijala opatření nezbytná pro efektivní vymáhání zákazu prodeje těchto výrobků dětem; v této souvislosti Výbor doporučuje smluvní straně, aby zvážila zákaz propagace alkoholu a tabákových výrobků v médiích anebo informačních zdrojích, jež jsou běžně přístupné dětem.

Životní úroveň

59. Výbor bere na vědomí, že smluvní strana nemá právní předpisy zajišťující sociální bydlení, a je znepokojen tím, že to je hlavní faktor podílející se na sociálním vyloučení anebo umístování dětí do ústavní péče, zvláště dětí z finančně znevýhodněných skupin. Kromě toho Výbor bere na vědomí, že ačkoli smluvní strana má systém sociálních dávek, tyto dávky nezajišťují dostatečné řešení pro velký počet rodin s dětmi, jež postrádají přiměřené bydlení.

60. Výbor doporučuje smluvní straně, aby zvážila vytvoření a zavedení systému poskytování přiměřeného bydlení osobám ve finančně anebo sociálně znevýhodněné situaci s cílem zajistit mj. přístup dětí k přiměřeným životním podmínkám v rodinném prostředí.

F. Vzdělávací, volnočasové a kulturní aktivity (čl. 28, 29 a 31 Úmluvy)

Vzdělávání, včetně odborné přípravy a poradenství

61. Výbor bere na vědomí jako pozitivní školský zákon (2004), který formálně zrušil takzvané zvláštní školy v ČR, a průběžnou realizaci Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání (2010), jehož cílem je stanovení jasných a objektivních kritérií umístování do speciálních škol, jakož i zvýšení citlivosti vzdělávacích odborníků a podpora systému rozvoje kulturní rozmanitosti. Avšak Výbor zůstává velmi znepokojen tím, že v praxi pokračuje segregace dětí romského původu, prostřednictvím mj. následujícího:

(a) pomalé realizace efektivních reformních opatření umožňujících začleňování a integraci, jež vede k tomu, že školy dříve označované jako „zvláštní“ a školy v sociálně vyloučených oblastech i nadále navštěvuje většina dětí romského původu;

(b) pomalé rychlosti skutečného používání kulturně citlivých nebo upravených testů v pedagogicko-psychologických poradnách pro zjišťování studijních a intelektuálních schopností dětí z etnických menšin;

(c) pokračujícího umístování dětí romského původu do samostatných tříd, jakož i vyučování těchto dětí na základě redukováných osnov dříve používaných pro zvláštní školy;

(d) absence finanční podpory pro děti ze sociálně nebo finančně znevýhodněného prostředí, jež vede k tomu, že tyto děti jsou obvykle klasifikovány jako děti s postižením za účelem získání dalších finančních zdrojů určených pro děti se zdravotním postižením;

(e) nedostatku programů rozvoje a péče v raném dětství pro všechny děti, zvláště pro ty, jež potřebují přípravu pro školní docházku a další podporu během prvních 6 let svého života;

(f) absence autentického informovaného souhlasu během procesu zařazování dítěte do Rámcového vzdělávacího programu pro děti s lehkým mentálním postižením, protože podklady pro informovaný souhlas byly do nynějška psány v odborném jazyce, který není snadno srozumitelný. Kromě toho v této dokumentaci nejsou uvedeny žádné jednoduché prostředky pro odvolání proti rozhodnutí o umístění dítěte do „speciální školy“ nebo jeho pravidelnou kontrolu.

62. Výbor doporučuje smluvní straně, aby zajistila:

(a) skutečnou a úplnou integraci dětí romského původu do vzdělávacího systému a tak aplikoval praktická opatření, jež usnadňují diverzitu a začlenění všech dětí do všech škol, bez ohledu na jejich etnické nebo sociokulturní prostředí;

(b) kulturně citlivou, důslednou a jednotnou aplikaci testů pro určování studijních/intelektuálních schopností dítěte;

(c) aby všechny školy hlavního vzdělávacího proudu používaly vzdělávací osnovy, jež jsou standardní, konzistentní a jsou aplikovány na celém území smluvní strany;

(d) poskytování dostatečné finanční podpory pro děti ze sociálně nebo finančně znevýhodněného prostředí, za účelem nápravy systémových tendencí škol úmyslně umisťovat děti bez postižení do speciálních škol za účelem získání dalších finančních zdrojů;

(e) vytvoření komplexní politiky péče o děti, s přihlédnutím ke

(i) Sdělení Komise Kvalitní systém předškolního vzdělávání a péče: nejlepší start do života pro všechny naše děti (COM(2011) 66),

k (ii) Rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy (CM/Del/Dec(2011)1115), a ke

(iii) obecnému komentáři Výboru č. 7 (CRC/C/GC/7/Rev.1) k realizaci práv dítěte v raném dětství.

(f) aby Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a ostatní příslušné orgány včetně školských orgánů jednajících přímo s rodiči přijaly veškerá opatření zajišťující, že:

(i) informace, podklady a postup umístění dítěte do speciálního vzdělávání budou napsány srozumitelně a zcela vysvětlí důsledky tohoto umístění,

(ii) že rozhodnutí o tomto umístění bude písemně doloženo,

(iii) že rodičům budou snadno přístupné možnosti odvolání proti rozhodnutí o tomto umístění, a

iv) že bude prováděna pravidelná kontrola nezávislým orgánem za účelem zajištění, že pokračující umístění ve speciálním vzdělávání je v nejlepším zájmu dítěte.

V této souvislosti Výbor vyzývá smluvní stranu, aby stanovila podrobný časový harmonogram s vymezenými termíny za účelem urychlené realizace shora uvedených doporučení a pravidelného monitoringu pokroku dosaženého účastnickým státem v této oblasti.

G. Zvláštní ochranná opatření (čl. 22, 30, 38, 39, 40, 37 (b)-(d), 32-36 Úmluvy)

Žádost o azyl a děti uprchlíků

63. Výbor vítá nejnovější novelu zákona o pobytu cizinců (zákon č. 326/1999 Sb.) a zlepšení, která přináší s ohledem na situaci možné detence dětí požadujících azyl. Výbor

rovněž vítá zřízení specializovaného zařízení pro poskytování pěstounské péče opuštěným dětem vyžadujícím mezinárodní ochranu, které provozuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Avšak Výbor zůstává vážně znepokojen pokračující praxí detence žadatelů o azyl, včetně dětí. Zatímco Výbor bere na vědomí současné úsilí smluvní strany o zlepšení této situace, je znepokojen situací rodin a opatrovníků s nezletilými dětmi žádajícími o azyl, zadržovaných ve speciálním detenčním středisku Bělá-Jezová, které nenaplnuje požadovaný standard životní úrovně dětí žádajících o azyl a jejich nejlepší zájmy.

64. Výbor opakuje své předchozí doporučení (CRC/C/15/Add.201) smluvní straně, aby vyloučila jakoukoli formu detence žadatelů o azyl mladších 18 let. Výbor dále doporučuje smluvní straně, aby před detencí zvážila veškeré možné alternativy detence, včetně bezpodmínečného propuštění, přičemž zdůrazňuje, že by tento přístup neměl být omezen na osamocené nebo nedoprovázené nezletilé osoby, nýbrž rozšířen na všechny případy týkající se dětí. V této souvislosti Výbor upozorňuje na Revidované pokyny UNHRCR o platných kritériích a normách pro zajištění žadatelů o azyl (z 26. února 1999).

65. Výbor je hluboce znepokojen tím, že uprchlíci čelí vážným problémům při uplatňování svého práva na vzdělání v České republice. Zatímco Výbor bere na vědomí, že integrační program smluvní strany, vymezený zákonem o azylu (č. 325/1999 Sb.), zaručuje přístup k jazykové výuce všem poživatelům mezinárodní ochrany, je hluboce znepokojen tím, že děti do 16 let jsou vyloučeny z jazykové výuky a že tato výuka pro osoby žijící mimo uprchlická zařízení provozovaná účastnickým státem byla zrušena. Výbor je dále znepokojen tím, že děti nemluvící česky jsou často umísťovány do tříd neodpovídajících jejich věku, intelektuálnímu rozvoji nebo potřebám. Výbor opakuje shora uvedenou obavu ze segregovaného systému speciálního školství a je rovněž znepokojen tím, že děti uprchlíků rovněž často podléhají této segregaci. Dále je znepokojen tím, že v případech takového umístění do speciální školy studenti uprchlíků a jejich rodiče nejsou zcela informováni o této skutečnosti a jejich důsledcích.

66. Výbor doporučuje smluvní straně, aby vyčlenila nezbytné finanční, technické a lidské zdroje pro zajištění speciálních jazykových programů pro děti uprchlíků nebo žadatelů o azyl, aby se mohly připravit na vstup do hlavního vzdělávacího systému. V této souvislosti Výbor dále zdůrazňuje důležitost zohlednění věku, úrovně vzdělání a potřeb těchto dětí. Výbor se rovněž dovolává školského zákona č. 561/2004 Sb., který na školách požaduje, aby zajistily doplňkovou pomoc pro děti uprchlíků v souladu s individuálními vzdělávacími plány za účelem prevence předčasného odchodu ze školy a naplnění konkrétních vzdělávacích potřeb.

Sexuální vykořisťování a zneužívání

67. Výbor vítá novelu trestního zákona z roku 2007, která postihuje držbu dětské pornografie, a nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., jež postihuje požadování sexuálního styku na nezletilých a zvyšuje úroveň trestněprávní ochrany dětí před zneužíváním, vykořisťováním, zanedbáváním a obchodováním. Avšak zatímco Výbor bere na vědomí, že Policie, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo spravedlnosti ČR shromažďují údaje o dětech, jež byly sexuálně vykořisťovány anebo zneužívány, je znepokojen tím, že:

(a) neexistuje žádná standardizovaná metodologie shromažďování dat, jež by byla používána všemi sektory smluvní strany řešícími tento problém;

- (b) smluvní strana neprovedla žádné komplexní studie o tomto problému;
- (c) neexistuje koordinovaný systém spolupráce mezi orgány, institucemi, organizacemi a odborníky zabývajícími se tímto problémem;
- (d) existují nedostatky v zajišťování dlouhodobého holistického systému psychosociální podpory pro oběti tohoto vykořisťování a zneužívání;
- (e) národní akční plány řešení tohoto problému jsou zaměřeny na odborníky a nejsou přiměřeně přístupné pro všechny děti, jejich rodiče, ani širokou veřejnost;
- (f) smluvní strana dosud neratifikovala Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a zneužívání.

68. Výbor doporučuje smluvní straně, aby:

- (a) vytvořila a zavedla standardizovaný systém shromažďování dat o dětech, jež byly sexuálně vykořisťovány anebo zneužívány, s cílem umožnit efektivní vzájemné srovnávání, analýzu a aplikaci těchto dat příslušnými sektory smluvní strany za účelem řešení tohoto problému;**
- (b) zajistila komplexní studie o tomto problému, s přihlédnutím mj. k výskytu sexuálního vykořisťování a zneužívání, jeho příčinám, typologii obětí a pachatelů, míře skrytého výskytu a účinnosti přijímaných opatření;**
- (c) vytvořila koordinovaný systém spolupráce a výměny informací mezi orgány, institucemi, organizacemi a odborníky zabývajícími se tímto problémem;**
- (d) posílila ve svém aktualizovaném akčním plánu poskytování dlouhodobé holistické psychosociální podpory dětským obětem sexuálního zneužívání;**
- (e) zlepšila přístupnost a informovanost o akčním plánu týkajícím se tohoto problému mezi širokou veřejností, zvláště dětmi a jejich rodiči;**
- (f) zajistila, prostřednictvím přiměřených právních ustanovení, postupů a předpisů, aby všechny dětské oběti anebo svědci zločinů, včetně dětských obětí zneužívání, domácího násilí, sexuálního a ekonomického vykořisťování, únosů a obchodování, měly účinný přístup ke spravedlnosti a aby jim byla poskytována ochrana požadovaná Úmluvou s přihlédnutím k Pokynům OSN pro výkon justice v záležitostech týkajících se dětských obětí a svědků trestné činnosti (připojené k rezoluci Ekonomické a sociální rady č. 2005/20 ze dne 22. července 2005).**

Soudnictví ve věcech mládeže

69. Zatímco Výbor bere na vědomí, že smluvní strana přijala opatření za účelem zřízení soudů pro mládež na celém svém území, je znepokojen tím, že:

- (a) většina soudců vykonávajících soudnictví ve věcech mládeže nepodstoupila nezbytné školení pro jednání s dětmi, jež se ocitly v konfliktu se zákonem;

(b) děti do 15 let nejsou považovány za trestně odpovědné, avšak mohou být umístěny před soudním řízením do ochranné výchovy v ústavním zařízení i za méně závažné trestné činy bez záruk spojených se standardním trestním řízením;

Pokud jde o děti ve věku 15 až 18 let, Výbor s politováním konstatuje, že:

(c) zbavení svobody není v praxi užíváno jako poslední možnost navzdory existenci alternativních opatření v soudním systému smluvní strany;

(d) děti nejsou vždy zadržovány odděleně od dospělých a za přijatelných podmínek a jsou zadržovány v policejních stanicích během zatčení nebo detence před soudním procesem za špatných podmínek.

70. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby pokračovala v reformě soudnictví ve věcech mládeže v souladu s Úmluvou, zvláště s články 37, 39 a 40 a v souladu s ostatními příslušnými normami, včetně Minimálních standardních pravidel OSN pro výkon soudnictví ve věcech mládeže (Pekingská pravidla), Pokynů OSN pro prevenci kriminality mládeže (Rijádské pokyny), Pravidel OSN k ochraně mladistvých zbavených osobní svobody (Havanská pravidla), Vídeňských pokynů o opatřeních pro děti v rámci trestního řízení; a Všeobecného komentáře Výboru č. 10 (2007) k právům dítěte v rámci soudnictví pro mladistvé (CRC/C/GC/10). Výbor zvláště vyzývá smluvní stranu, aby:

(a) přijala nezbytná opatření za účelem zajištění toho, že soudci pro mladistvé a jiné osoby zabývající se dětmi v rámci soudního systému podstoupí příslušné školení o výkonu justice pro mladistvé (CRC/C/GC/10, 2007); a

(b) provedla legislativní úpravy nezbytné pro zajištění toho, aby děti do 15 let měly minimálně stejnou úroveň právních záruk, jež jsou spojeny se standardním trestním řízením;

(c) přijala veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění toho, aby děti ve věku 15 až 18 let byly drženy v detenci pouze v krajních případech, za velmi vážné trestné činy a po co nejkratší dobu, a aby neumísťovala děti podezřelé ze spáchání trestného činu do ústavní péče a řádně zvažila jiná opatření, jež nevyžadují zbavení dítěte osobní svobody;

(d) přijala veškerá nezbytná opatření za účelem zajištění toho, že pokud dojde k zatčení nebo detenci před procesem, bude tak činěno v souladu se zákonem a při respektování práv dítěte vyplývajících z Úmluvy, a že děti budou zadržovány po co nejkratší dobu a odděleně od dospělých;

Výbor doporučuje smluvní straně, aby při realizaci shora uvedených doporučení využívala nástrojů technické pomoci vytvářených Meziorganizačním výborem OSN pro soudnictví pro mladistvé a jeho členy, jež zahrnují UNODC, UNICEF, OHCHR a nevládní organizace, a aby požádala členy tohoto výboru o technickou pomoc v oblasti soudnictví pro mladistvé.

H. Ratifikace mezinárodních instrumentů týkajících se lidských práv

71. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby ratifikovala Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie. Výbor rovněž doporučuje smluvní straně, aby zvážila ratifikaci Mezinárodní úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků (1990) a Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (2006) za účelem dalšího posílení naplňování práv dítěte.

I. Spolupráce s regionálními a mezinárodními orgány

72. Výbor doporučuje smluvní straně, aby spolupracovala s Radou Evropy na realizaci Úmluvy a jakýchkoli jiných instrumentů týkajících se lidských práv jak v ČR, tak v členských státech Rady Evropy.

J. Následný postup a šíření informací

Následný postup

73. Výbor doporučuje smluvní straně, aby přijala veškerá nezbytná opatření za účelem úplné realizace těchto doporučení, mj. aby je zaslala hlavě smluvní strany, Nejvyššímu soudu, Parlamentu, příslušným ministerstvům a místním orgánům k řádnému zvážení a dalším opatřením.

Šíření informací

74. Výbor dále doporučuje, aby konsolidovaná Třetí a čtvrtá periodická zpráva, písemné odpovědi předložené smluvní stranou a související doporučení (Závěrečná doporučení), přijatá Výborem byla dána k dispozici široké veřejnosti, organizacím občanské společnosti, organizacím mládeže, profesionálním organizacím a dětem v jazycích země, včetně (avšak nikoli výlučně) prostřednictvím internetu, za účelem vyvolání debaty a informovanosti o Úmluvě, její realizaci a monitoringu.

K. Příští zpráva

75. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby předložila svou konsolidovanou Pátou a šestou pravidelnou zprávu do 30. června 2018. Výbor upozorňuje na své harmonizované pokyny o sestavování zpráv k příslušné úmluvě přijaté dne 1. října 2010 (CRC/C/58/Rev.2) a připomíná smluvní straně, že budoucí zprávy by měly být v souladu s touto směrnicí a neměly by přesáhnout 60 stran. Výbor vyzývá smluvní stranu, aby předložila svou zprávu v souladu s touto směrnicí. V případě, že bude předložena zpráva přesahující limit počtu stran, smluvní strana bude požádána, aby ji přezkoumala a předložila znovu, v souladu s touto směrnicí. Výbor upozorňuje smluvní stranu, že pokud není schopna přezkoumat a znovu předložit zprávu, nelze zaručit překlad této zprávy pro účely jejího přezkoumání smluvním orgánem.

76. Výbor rovněž vyzývá smluvní stranu, aby předložila aktualizovaný základní dokument v souladu s požadavky na společné základní dokumenty uvedenými v harmonizovaných pokynech o sestavování zpráv, schválených pátou mezivýborovou schůzí smluvních orgánů pro lidská práva konanou v červnu 2006 (HRI/MC/2006/3). Zpráva podle smlouvy a aktualizovaný základní dokument společně naplňují harmonizovaný závazek podávání zpráv podle Úmluvy.